EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

Lausunto koskien hallituksen esitystä laeiksi osakeyhtiölain, asunto-osakeyhtiölain, osuuskuntalain ja yhdistyslain muuttamiseksi (HE 47/2022) ja hallituksen esitystä säästöpankkien ja hypoteekkiyhdistysten kokouksiin etäyhteydellä osallistumista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 67/2022)

Yhteenveto

Ehdotettavat säännökset ovat tavoitteiltaan, sisällöltään ja sääntelytavaltaan pääsääntöisesti kannatettavia. Pörssi- ja FN-yhtiöiden osalta olisi saattanut olla perusteltua säätää asunto-osakeyhtiöitä vastaavalla tavalla siitä, että 1/10 määrävähemmistöllä olisi ollut oikeus vaatia esimerkiksi siirtymäajan jälkeen täydet osallistumisoikeudet antavaa hybridikokousta. Tällainen sääntely olisi ollut omiaan edistämään suomalaisten pääomamarkkinoiden kehittymistä ja osakkeenomistajien täysimääräisten osallistumisoikeuksien toteutumista tekniikan kehittyessä. Täydet osallistumisoikeudet antaviin hybridikokouksiin liittyviä epävarmuustekijöitä saatetaan kuitenkin pitää niin merkityksellisinä, ettei osakkeenomistajien osallistumisoikeuksien kehittämistä haluta edistää tämäntyyppisin lainsäädännöllisin keinoin.

Teknisesti ehdotukset ovat pääsääntöisesti perusteltuja. Poikkeuksen tästä muodostaa se, että kevennettyä yhtiöjärjestyksen muutosta koskevaa uutta päätöksentekosäännöstä ehdotetaan määräenemmistöpäätöksentekoa koskevan säännöksen yhteyteen osakeyhtiö- ja asunto-osakeyhtiö- sekä osuuskuntalaissa, mihin se soveltuu sääntelysystematiikaltaan huonosti. Mainitusta seikasta tulisikin säätää yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttamisen päätöksentekoa koskevassa säännöksessä.

1. Lausunnon sisältö ja asian aiempi valmistelu

Hallituksen esityksessä 67/2022 ehdotetut säännökset vastaavat perusperiaatteiltaan myös esityksessä HE 47/2022 esitettyjä säännöksiä. Näin ollen jäljempänä tässä lausunnossa esitetyt yleiskommentit osakeyhtiölain ja muiden yhteisölakien muuttamisesta kohdistuvat soveltuvin osin myös hallituksen esitykseen HE 67/2022. Hallituksen esitykseen HE 67/2022 minulla ei ole yksityiskohtaisia kommentteja.

Olen lausunut asiasta aiemmin hankkeen valmistelun aikana. Siinä yhteydessä esiin tuomiani muutosehdotuksia on otettu huomioon hallituksen esityksessä. Olen tässä lausunnossani kiinnittänyt yksityiskohtaista huomioita ainoastaan niihin seikkoihin, joiden osalta saattaa olla käsitykseni mukaan muutostarvetta.

2. Hallitusten esitysten peruslinjaukset

2.1. Sääntelytarve ja yleisarvio ehdotetuista säännöksistä

Hallituksen esityksessä 47/2022 ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölakia, asunto-osakeyhtiölakia, osuuskuntalakia ja yhdistyslakia niin, että sallitaan etäyhteyden välityksellä ilman kokouspaikkaa pidettävät yhtiökokoukset, osuuskunnan ja edustajiston kokoukset sekä

yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukset. Lisäksi esitys pitää sisällään säännökset hybridikokousten järjestämisestä sekä sellaiset menettelysäännökset, jotka ovat tarpeellisia etä- ja hybridikokousten järjestämiseksi. Ottaen huomioon teknisen kehityksen ja yhteisöjen kokouksen järjestämistapojen monipuolistamiseen kohdistuvat tarpeet, on etä- ja hybridikokouksista perusteltua ottaa säännökset mainittuihin yhteisölakeihin eli ehdotettavat säännökset ovat perusteltuja.

Asiaa on valmisteltu asianmukaisesti, ja hallituksen esitykseen on tehty saadun lausuntopalautteen perusteella tarkoituksenmukaisia korjauksia. Ehdotettavilla uusilla säännöksillä mahdollistetaan toimivien hybridi- ja etäkokousten järjestäminen sääntelyn kohteena olevissa yhteisöissä. Ehdotettuja säännöksiä on pidettävä pääperiaatteiltaan toimivina ja niitä on pidettävä sääntelytarkkuudeltaan tarkoituksenmukaisina. Ehdotettavissa säännöksissä määritellään riittävällä tarkkuudella etä- ja hybridikokousten järjestämiseen liittyvistä seikoista eikä ehdotetuissa säännöksissä ole myöskään sorruttu liian yksityiskohtaiseen sääntelyyn.

2.2. Onko ehdotettavaa sääntelyä pidettävä riittävänä turvaamaan täydet osallistumisoikeudet antavien etäosallistumismahdollisuuksien kehittymistä pörssi- ja FN-yhtiöissä?

Säännöksiä valmisteltaessa oli esillä useita sääntelyvaihtoehtoja, joilla olisi voitu edistää täydet etäosallistumisoikeudet tuottavien yhtiökokousten käyttöönottoa pörssi- ja FN-yhtiöissä. Hallituksen esitykseen tällaisia säännösehdotuksia ei kuitenkaan sisälly, ellei sellaiseksi katsota ehdotettua kevennettyä yhtiöjärjestyksen muutosmahdollisuutta (ehdotettu lisämomentti OYL 5:27). Lausuntovaiheessa tietyt tahot kannattivat tällaisia sääntelyvaihtoehtoja, joilla olisi voinut olla osakkeenomistajien osallistumisoikeuksia edistävää vaikutusta myös pörssi- ja FN-yhtiöissä. Toisaalta pörssi- ja FN-yhtiöitä edustavien tahojen puolelta vastustettiin osallistumisoikeuksien kehitystä edistäviä säännöksiä, jotka olisivat antaneet muun muassa 1/10 osakkeista omistavalle määrävähemmistölle oikeuden vaatia täydet etäosallistumisoikeudet antavien hybridikokousten järjestämistä.

Kannatin itse lainsäädännön valmisteluvaiheessa sitä, että pörssi- ja FN-yhtiöissä yhden kymmenesosa määrävähemmistö olisi voinut vaatia yhtiötä järjestämään ehdotettavan OYL 5:16.2:n mukaisen täyden osallistumisoikeudet antavan hybridikokouksen. Mikäli tällainen säännös olisi lisätty, olisi säännöksen voimaantulosta ollut perusteltua määrätä esimerkiksi 3- tai 5-vuoden siirtymäsäännöksellä. Hallituksen esityksessä on todettu, että näin korkea eli 1/10 määrävähemmistövaatimus ei käytännössä helpottaisi etäosallistumismahdollisuuden yleistymistä. Tämä pitääkin paikkaansa, koska se olisi edellyttänyt pörssi- ja FN-yhtiöissä taloudelliselta arvoltaan suurehkoa omistusosuutta. Nyt tällaista säännöstä ei ehdoteta.

Tällaista säännöstä vastaan puhuu se, että siirtymä erityisesti pörssi- ja FN-yhtiöissä ehdotettavan OYL 5:16:n 2. momentin mukaiseen hybridikokoukseen tai 3. momentin mukaiseen etäkokoukseen, edellyttänee toimivien kokousjärjestelmien kehittymistä eikä niiden toimivuudesta ole kattavaa kokemusta. Toisaalta määrävähemmistön oikeus vaatia siirtymäajan jälkeen hybridikokouksen järjestämistä olisi voinut toimia pitkällä aikavälillä virikkeenä täysimääräisten osallistumisoikeudet antavien hybridikokouskäytänteiden kehittymiselle. Nyt ilmeisenä riskinä on se, että etäosallistumisen käytänteiksi muodostuu

rajoitetut osallistumisoikeudet (ehdotettu OYL 5:16.4) täysimääräisten oikeuksien sijasta. Tämä ei ole Suomen pääomamarkkinoiden kansainvälisen kehittymisen kannalta toivottava lopputulema.

Vasta-argumentteina tällaiselle hybridikokouksia edistävällä sääntelylle on esitetty yhtäältä se, että määrävähemmistö voisi päättää yhtiöjärjestysmuutokseen rinnastuvasta asiasta. Tällöin voidaan kysyä, onko enemmistön halu estää osakkeenomistajien paremmat osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet sellainen oikeushyvä, jota on tarvetta suojella. Lisäksi on huomattava, että tällaisen sääntelyn lisääminen asunto-osakeyhtiöihin sai lausuntovaiheessa laajaa kannatusta ja kannatusta myös sellaistenkin tahojen keskuudessa, jotka pitivät sääntelyä ongelmallisena pörssi- ja FN-yhtiöissä. Kovin periaatteellisesta yhtiöoikeudellisesta ongelmasta tällaisessa sääntelyssä ei siis olisi ollut kysymys. Määrävähemmistön oikeutta vaatia siirtymäajan jälkeen hybridikokous voidaan vastustaa, osin perustellustikin sen perusteella, että täydet osallistumisoikeudet antavan etäosallistumisen järjestämiseen saattaa liittyä teknisiä epävarmuustekijöitä. Toisaalta yli 30 osakehuoneiston asunto-osakeyhtiölle ollaan nyt asettamassa velvollisuus järjestää täydet osallistumisoikeudet antava etäosallistumismahdollisuus, mikäli 1/10 osakkeenomistajista tätä vaatii. Asunto-osakeyhtiöiden osalta erityisiä teknisiä riskejä ei ole nähty olevan. Täydet osallistumisoikeudet antavien hybridikokousten järjestämisen riskit liittynevät oman käsitykseni mukaan merkittävästi myös siihen, että esimerkiksi puhe- ja ehdotusoikeutta ryhdyttäisiin väärinkäyttämään etäosallistumisen kautta pörssi- ja FN-yhtiöissä. Näiden oikeuksien käyttäminen ja myös väärinkäyttäminen helpottuu, mikäli niiden tekeminen ei edellytä fyysistä läsnäoloa kokouspaikalla.

Yhteenvetona totean, että asiaan ei ole olemassa optimaalista sääntelyratkaisua. Olen itse puoltanut sitä, että 1/10 määrävähemmistöllä olisi oikeus vaatia saada täydet osallistumisoikeudet antava hybridiyhtiökokous järjestettäväksi. Kaikki edellä todettu huomioiden on olemassa kuitenkin myös syitä, joiden seurauksena täydet osallistumisoikeudet antavien hybridiyhtiökokousten edistämistä määrävähemmistön vaatimuksen perusteella ei haluta pörssi- ja FN-yhtiöille säätää. Katson kuitenkin, että mikäli yhtiökokouskäytäntö ei muutu osakkeenomistajien täysimääräisiä etäosallistumisoikeuksia edistäväksi, kun tätä koskevat tekniset edellytykset ovat olemassa, tulee sääntelyä kyetä tarkastelemaan jo varsin pian uuden sääntelyn voimaantulon jälkeen.

3. Säännöskohtaiset huomiot:

3.1. Ehdotettu OYL 5:7.3 ja sitä vastaavat säännökset muissa laeissa

Ehdotetun säännöksen sisältö, joka rajoittaa etäosallistujan oikeutta osallistua kokoukseen kokouspaikalla, on kannatettava. Säännöksen perusteluissa on todettu[1]: *Säännös ei estä kokouspaikalla osallistujaksi ilmoittautunutta osakkeenomistajaa vaihtamasta osallistumistapaa kokouskutsussa mainitun etäosallistumisjärjestelyn käyttäjäksi ilmoittautumisajan päättymisen jälkeen, jos yhtiöllä on muutoksen toteuttamiseen riittävät valmiudet.*

[1] HE 47/2022 vp. s. 81.

Tämän perusteella kokouspaikalle ilmoittautunut osakkeenomistaja ei voi myöskään vaihtaa etäkokoukseen, ellei yhtiöllä ole valmiutta toteuttaa muutosta. Tulevista teknisistä ratkaisuista ei ole tietoa ja näin ollen muutos kokouspaikalta etäosallistujaksi saattaa olla yhtä vaikea toteuttaa ilmoittautumisajan jälkeen kuin toisinkin päin. Näin ollen myös itse säännöksessä olisi perusteltua todeta, että osakkeenomistajalla on oikeus osallistua yhtiökokoukseen vain OYL 5:16 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, jos hän on ilmoittanut osallistuvansa näin ja kutsussa on mainittu yhtiölle ilmoitettavan osallistumistavan sitovuudesta.

3.2. Ehdotetut OYL 5:27:n 5 momentti, AOYL 6:27:n 5 momentti ja OKL 5:29:n 5 momentti eli kevennettyä yhtiöjärjestyksen muutosta koskevan säännöksen sijainti

Määräenemmistöpäätöksiä koskevaa osakeyhtiölain 5:27:ää ja asunto-osakeyhtiölain 6:27:ää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että säännöksessä mainittaisiin mahdollisuus yhtiöjärjestyksen muuttamiseen enemmistöpäätöksellä, kun osakkeenomistajalle tarjotaan OYL 5:17.2:ssä tarkoitettua mahdollisuutta oikeuksiensa käyttämiseen yhtiökokouksessa. Säännöksen sisältö on kannatettava.

Mainittuja OYL 5:27:ää ja AOYL 6:27:ää ei tulisi kuitenkaan muuttaa vaan mainittu uusi säännös tulisi lisätä osakeyhtiölain ja asunto-osakeyhtiölain päätöksentekosystematiikan mukaisesti OYL 5:30:ään ja AOYL 6:34:ään, joissa on säädetty yhtiöjärjestyksen muuttamisesta. Asunto-osakeyhtiölaissa jo olemassa oleva kevennetty yhtiöjärjestyksen muutosta koskeva säännös eli säännös yhtiöjärjestyksen muuttamisesta enemmistöpäätöksellä vastikeperusteen muuttamiseksi siirryttäessä todelliseen kulutukseen, sisältyy AOYL 6:34:n säännökseen. Tämäkin huomioiden ei olisi tarkoituksenmukaista, että kevennetystä yhtiöjärjestyksen muuttamisesta säädettäisiin kahdessa eri pykälässä.

Edellä todettu koskee myös OKL 5:29:n muuttamista, joiden osalta parempi säännös täydennettäväksi olisi OKL 5:34, joka koskee sääntöjen muuttamista.

3.3. Lakiehdotus asunto-osakeyhtiölain muuttamiseksi

Ehdotetussa laissa asunto-osakeyhtiölain muuttamiseksi (s. 109) on todettu virheellisesti, että 17 §:n 2. momentti siirtyy 3. momentiksi, koska kyseinen momentti siirtyy 4. momentiksi. Lisäksi säännökseen tulee uusi 3 momentti jne.

Ruskolla 18.5.2022

Veikko Vahtera,
yritysjuridiikan professori, Tampereen yliopisto